

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē araṇyakāṇḍē
॥ pañcacatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ pañcacatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

sītāyā mārmikavacasā prēritasya lakṣmaṇasya śrīrāmapārśvē
gamanam

ārtasvaraṃ tu taṃ bhartu -
rvijñāya sadṛśaṃ vanē |
uvāca lakṣmaṇaṃ sītā
gaccha jānīhi rāghavam ॥ 3.45.1 ॥

nahi mē jīvitaṃ sthānē
hṛdayaṃ vāvatiṣṭhatē |
krōśataḥ paramārtasya
śrutaḥ śabdō mayā bhṛśam ॥ 3.45.2 ॥

ākrandamānaṃ tu vanē
bhrātaraṃ trātumarhasi |
taṃ kṣipramabhidhāva tvaṃ
bhrātaraṃ śaraṇaiṣiṇam ॥ 3.45.3 ॥

rakṣasāṃ vaśamāpannaṃ
siṃhānāmiva gōvṛṣam |

na jagāma tathōktastu
bhrāturājñāya śāsanam || 3.45.4 ||

tamuvāca tatastatra
kṣubhitā janakātmajā |
saumitrē mitrarūpēṇa
bhrātustvamasi śatruvat || 3.45.5 ||

yastvamasyāmavasthāyām
bhrātaram nābhipadyasē |
icchasi tvam vinaśyantam
rāmaṃ lakṣmaṇa matkṛtē || 3.45.6 ||

lōbhāttu matkṛtē nūnam
nānugacchasi rāghavam |
vyasanam tē priyam manyē
snēhō bhrātari nāsti tē || 3.45.7 ||

tēna tiṣṭhasi visrabdham
tamapaśyan mahādyutim |
kiṃ hi saṃśayamāpannē
tasminniha mayā bhavēt || 3.45.8 ||

kartavyamiha tiṣṭhantya
yatpradhānastvamāgataḥ |
ēvaṃ bruvāṇām vaidēhīm
bāṣpaśōkasamanvitām || 3.45.9 ||

abravīllakṣmaṇastrastām
sītām mṛgavadhūmiva |

pannagāsuragandharva -

dēvadānavarākṣasaiḥ || 3.45.10 ||

aśakyastava vaidēhi

bhartā jētuṃ na saṃśayaḥ |

dēvi dēvamanuṣyēṣu

gandharvēṣu patatriṣu || 3.45.11 ||

rākṣasēṣu piśācēṣu

kinnarēṣu mṛgēṣu ca |

dānavēṣu ca ghōrēṣu

na sa vidyēta śōbhanē || 3.45.12 ||

yō rāmaṃ pratiyudhyēta

samarē vāsavōpamam |

avadhyaḥ samarē rāmō

naivaṃ tvaṃ vaktumarhasi || 3.45.13 ||

na tvāmasmin vanē hātu -

mutsahē rāghavaṃ vinā |

anivāryaṃ balaṃ tasya

balairbalavatāmapi || 3.45.14 ||

tribhirlōkaiḥ samuditaiḥ

sēśvaraiḥ sāmarairapi |

hṛdayaṃ nirvṛtaṃ tē'stu

santāpastyajyatāṃ tava || 3.45.15 ||

āgamiṣyati tē bhartā

śīghraṃ hatvā mṛgōttamam |

na sa tasya svarō vyaktaṃ
na kaścīdapi daivataḥ || 3.45.16 ||

gandharvanagaraprakhyā
māyā tasya ca rakṣasaḥ |
nyāsabhūtāsi vaidēhi
nyastā mayi mahātmanā || 3.45.17 ||

rāmēṇa tvaṃ varārōhē
na tvāṃ tyaktumihōtsaḥ |
kṛtavairāśca kalyāṇi
vayamētairniśācaraiḥ || 3.45.18 ||

kharasya nidhanē dēvi
janasthānavadhaṃ prati |
rākṣasā vividhā vācō
vyāharanti mahāvanē || 3.45.19 ||

hiṃsāvihārā vaidēhi
na cintayitumarhasi |
lakṣmaṇēnaivamuktā tu
kruddhā saṃraktalōcanā || 3.45.20 ||

abravīt paruṣaṃ vākyam
lakṣmaṇaṃ satyavādinam |
anāryākaruṇārambha
nṛśaṃsa kulapāṃsana || 3.45.21 ||

ahaṃ tava priyaṃ manyē
rāmasya vyasanaṃ mahat |

rāmasya vyasanam dṛṣṭvā
tēnaitāni prabhāṣasē || 3.45.22 ||

naiva citram sapatnēṣu
pāpaṃ lakṣmaṇa yad bhavēt |
tvadvidhēṣu nṛśaṃsēṣu
nityaṃ pracchannacāriṣu || 3.45.23 ||

suduṣṭastvaṃ vanē rāma -
mēkamēkō'nugacchasi |
mama hētōḥ praticchannaḥ
prayuktō bharatēna vā || 3.45.24 ||

tanna sidhyati saumitrē
tavāpi bharatasya vā |
kathamindīvaraśyāmaṃ
rāmaṃ padmanibhēkṣaṇam || 3.45.25 ||

upasaṃśritya bhartāraṃ
kāmayēyaṃ pṛthagjanam |
samakṣaṃ tava saumitrē
prāṇāṃstyakṣyāmyasaṃśayam || 3.45.26 ||

rāmaṃ vinā kṣaṇamapi
naiva jīvāmi bhūtalē |
ityuktaḥ paruṣaṃ vākyaṃ
sītayā rōmaharṣaṇam || 3.45.27 ||

abravīllakṣmaṇaḥ sītāṃ
prāñjaliḥ sa jitēndriyaḥ |

uttaram nōtsahē vaktuṃ
daivataṃ bhavatī mama || 3.45.28 ||

vākyamapratirūpaṃ tu
na citraṃ strīṣu maithili |
svabhāvastvēṣa nārīṇā -
mēṣu lōkēṣu dṛśyatē || 3.45.29 ||

vimuktadharmāścapalā -
stīkṣṇā bhēdakarāḥ striyaḥ |
na sahē hīdṛśaṃ vākyam
vaidēhi janakātmajā || 3.45.30 ||

śrōtrayōrubhayōrmadhyē
taptanārācasannibham |
upaśṛṇvantu mē sarvē
sākṣiṇō hi vanēcarāḥ || 3.45.31 ||

nyāyavādī yathā vākya -
muktō'haṃ paruṣaṃ tvayā |
dhik tvāmadya vinaśyantīm
yanmāmēvaṃ viśaṅkasē || 3.45.32 ||

strītvād duṣṭasvabhāvēna
guruvākyē vyavasthitam |
gacchāmi yatra kākutsthaḥ
svasti tē'stu varānanē || 3.45.33 ||

rakṣantu tvāṃ viśālākṣi
samagrā vanadēvatāḥ |

nimittāni hi ghōrāṇi
 yāni prādurbhavanti mē |
 api tvāṃ saha rāmēṇa
 paśyēyaṃ punarāgataḥ || 3.45.34 ||

lakṣmaṇēnaivamuktā tu
 rudatī janakātmajā |
 pratyuvāca tatō vākyam
 tīvrabāṣpapariplutā || 3.45.35 ||

gōdāvarīm pravēkṣyāmi
 hīnā rāmēṇa lakṣmaṇa |
 ābandhiṣyē'thavā tyakṣyē
 viṣamē dēhamātmanaḥ || 3.45.36 ||

pibāmi vā viṣam tīkṣṇam
 pravēkṣyāmi hutāśanam |
 na tvaham rāghavādanyaṃ
 kadāpi puruṣam sprśē || 3.45.37 ||

iti lakṣmaṇamāśrutya
 sītā śōkasamanvitā |
 pāṇibhyāṃ rudatī duḥkhā -
 dudaram prajaghāna ha || 3.45.38 ||

tāmārtarūpāṃ vīmanā rudantīm
 saumitrirālōkya viśālanētrām |
 āśvāsayāmāsa na caiva bhartu -
 staṃ bhrātaram kiñciduvāca sītā || 3.45.39 ||

tatastu sītāmbhivādya lakṣmaṇaḥ

kṛtāñjaliḥ kiñcidabhipraṇamya ca |

avēkṣamāṇō bahuśaḥ sa maithilīm

jagāma rāmasya samīpamātmavān || 3.45.40 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē

aranyakāṇḍē pañcavatvāriṃśaḥ sargaḥ ||